

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р **Кирилка Симеонова Тагарева**- ръководител на катедра
Психология на Пловдивски университет “Паисий Хилендарски“,

на дисертационния труд на **Фани Карагуни**

на тема: „**Удовлетвореност от живота и училищната адаптация при деца със
специални образователни потребности и такива с типично развитие живеещи в
институции**“, за присъждане на образователна и научна степен „**доктор**“

в област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки,
професионално направление 3.2 Психология, научна специалност „Педагогическа и
възрастова психология“

Със заповед на Ректора на Югозападния университет „Неофит Рилски“ Благоевград (ЮЗУ) съм определена за член на научното жури за осигуряване на процедура за защита на дисертационен труд на тема: „Удовлетвореност от живота и училищната адаптация при деца със специални образователни потребности и такива с типично развитие живеещи в институции“ за придобиване на образователната и научна степен ‘доктор’ в област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.2. Психология, научна специалност Педагогическа и възрастова психология. Автор на дисертационния труд е Фани Карагуни – докторантка към катедра „Психология“ с научен ръководител доц. д-р Биляна Йорданова.

Представеният дисертационен труд е с обем от 211 стандартни страници, обособени в увод, три глави, заключение, резюме, приноси, препратки и приложения. Библиографската справка включва 143 източника. В изложението са включени 46 таблици и 23 фигури и 2 диаграми.

Дисертационният труд на Фани Карагуни е посветен на изучаването на удовлетвореността от живота и училищната адаптация на децата със специални образователни потребности, които се възпитават в институции, извън семейства. Проблемът е значим и актуален в научно и научно-приложно отношение, защото пряко кореспондира с тяхното психическото здраве и благополучие. В приложен аспект актуалността на темата се открива в търсенето на пътища за подобряване на условията на живот и училищната адаптация на децата със специални образователни потребности, отглеждани в социални домове. От тази позиция трябва да оценим разработката на представения дисертационен труд като съществен принос към изследователската практика в областта на педагогическата, специалната психология и педагогика. Основната цел, която си поставя Фани Карагуни е да се изучи удовлетворението от живота и училищната адаптация на децата със специални нужди в сравнение с децата с

типично развитие, които също живеят в институции. Задачите, които си поставя дисертантката са свързани с изучаването на двата конструкта: удовлетвореност от живота и училищна адаптация, спрямо променливите: възраст, пол, специални образователни потребности, вид специална образователна потребност, институция, продължителност на живот в институция, училищни постижения. Хипотезата е следната: специалните образователни потребности влияят върху удовлетвореността от живота и училищната адаптация на децата от институции. Ф. Карагуни издига и други предположения: специалните образователни потребности и продължителността на живот в институция влияят върху удовлетвореността от живота и училищната адаптация на децата и че възрастта и пола не оказват влияние върху удовлетвореност от живота и училищна адаптация.

В съответствие с поставената цел и задачи, Фани Карагуни избира да приложи допитването като метод в своето емпирично изследване. Конструиран е въпросник с 65 въпроса. Той се състои от няколко части:

1. Част А включва седем въпроса за личните данни на участниците (възраст, пол, специални образователни потребности, вид специална образователна потребност, институция, продължителност на живот в институция, училищни постижения).

2. Част Б е многомерната скала за удовлетвореност от живота на учениците на Хюбнер (MSLSS) (Huebner, 1994).

3. Част С оценява училищната адаптация с помощта на две променливи: представяне в училище и фактор за принадлежност към училище. Тази комбинация от променливи е базирана на идеи на Birman и Ryerson Espino (2007).

В емпиричното изследване участват общо 248 ученици, възпитавани в гръцки институции, разпределени в две групи: първата е съставена от 148 деца със специални образователни потребности, а втората – 100 деца с типично развитие. Получените резултати са акуратно анализирани и представени в таблици и фигури.

Направените от дисертантката обобщения са логическо следствие от получените резултати. Анализът на резултатите от проведеното изследване не доказват изследователската хипотеза, а именно, че специалните образователни потребности влияят върху удовлетвореността от живота и училищната адаптация на децата, възпитавани в институции.

Научно-приложните приноси в дисертационния труд се заключават в провеждането на оригинално проучване на удовлетвореността от живота и училищната адаптация на деца от институции: деца със специални образователни потребности и с типично развитие. Приемам научните приноси, които отговарят на съдържанието на дисертационния труд и се заключават в следното:

1. На базата на осъществен теоретичен анализ са интерпретирани съвременни

схващания за удовлетвореността от живота и училищната адаптация при деца, лишени от родителска грижа.

2. Представен е систематичен обзор на съвременните възгледи за удовлетвореността от живота и училищната адаптация при деца със специални образователни потребности от институции.

3. Проведено е оригинално емпирично проучване в научното поле на изследваната проблематика в Гърция относно благополучието и училищната адаптация при деца, възпитавани в институции: при деца със специални нужди и при деца с типично развитие.

4. Установено е, че възрастта не влияе върху удовлетвореността от живота или училищната адаптация на децата от социалните домове.

5. Получено е емпирично доказателство, че полът не оказва влияние върху удовлетвореността от живота и училищната адаптация на децата, възпитавани в социални домове, извън семействата.

6. Установено е, че наличието на специалните образователни потребности и/или увреждания на децата, живеещи в институции, нямат ефект върху тяхната удовлетвореност от живота и училищната им адаптация.

7. Установено е, че времевата продължителност на живот в институцията не оказва влияние върху удовлетвореността от живота и училищната адаптация на децата. Следователно всички деца преживяват социалната ситуацията по един и същи начин, независимо от това, колко време са в институцията.

8. Резултатите от настоящото изследване могат да бъдат приложени при разработването на програми за подобряване на субективното благополучие и училищна адаптация на децата, възпитавани в институции.

Резултатите от изследването имат значимост за науката и практиката. Те имат теоретическо значение за по-задълбочено разбиране на благополучието и училищната адаптация на децата. Резултатите и обобщенията биха могли да послужат като основа за внедряване на психокорекционни практики и здравни стратегии, насочени към хармонично психическо развитие и здраве на децата от институциите.

Заклучение

Дисертационният труд показва, че докторантката Фани Карагуни притежава задълбочени теоретични знания и професионални умения, като демонстрира качества и умения за самостоятелно провеждане на научно изследване.

Поради гореизложеното, убедено давам своята **положителна оценка** за проведеното изследване, представено от рецензираните по-горе дисертационен труд, автореферат, постигнати резултати и приноси, и предлагам на почитаемото научно жури

да присъди образователната и научна степен 'доктор' на **Фани Карагуни** в област на висше образование: Социални, стопански и правни науки, професионално направление Психология, научна специалност „Педагогическа и възрастова психология“.

15.06.2024г.

Изготвил становището:

/проф. д-р Кирилка Тагарева/

STANDPOINT

by Prof. **Kirilka Simeonova Tagareva** PhD - head of the Department of Psychology of Plovdiv University "Paisiy Hilendarski"

on **Fani Karagkouni's** dissertation

on the topic: : **"Life satisfaction and school adaptation in children with special educational needs and those with typical development living in institutions"**

for awarding the educational and scientific degree **"doctor"**

in the field of higher education 3. Social, economic and legal sciences, professional direction 3.2 Psychology, scientific specialty "Pedagogical and age psychology"

By order of the Rector of the Southwestern University "Neofit Rilski" Blagoevgrad (SWU), I have been appointed as a member of the scientific jury to ensure a procedure for the defense of a dissertation on the topic: "Life satisfaction and school adaptation in children with special educational needs and those with typical development living in institutions" to acquire the educational and scientific degree 'doctor' in the field of higher education 3. Social, economic and legal sciences, professional direction 3.2. Psychology, scientific specialty Pedagogical and age psychology. The author of the dissertation is Fani Karagkouni, a doctoral student at the Department of Psychology, supervised by Prof. Dr. Bilyana Yordanova.

The presented dissertation has a volume of 211 standard pages, divided into an introduction, three chapters, conclusion, summary, contributions, references and applications. The bibliographic reference includes 143 sources. The exhibition includes 46 tables, 23 figures and 2 diagrams.

The dissertation work of Fani Karagkouni is dedicated to the study of life satisfaction and school adaptation of children with special educational needs who are brought up in institutions, outside of families. The problem is significant and topical in a scientific and applied scientific sense, because it directly corresponds to the mental health and well-being of those children. In an applied aspect, the topicality of the topic is found in the search for ways to improve the living conditions and school adaptation of children with special educational needs raised in institutions. From this position, we must evaluate the development of the presented dissertation as a significant contribution to research practice in the fields of pedagogical and special psychology and pedagogy. Fani Karagkouni's main goal is to study: the life satisfaction and school adaptation of children with special needs compared to children

with typical development who also live in institutions. The tasks that the student sets for herself are related to the study of the two constructs: life satisfaction and school adaptation. They are studied in relation to the variables: age, gender, special educational needs, type of special educational need, institution, length of life in the institution, school achievement. The hypothesis is as follows: special educational needs influence the life satisfaction and school adaptation of children from institutions. F. Karagkouni suggests that special educational needs and length of life in an institution influence children's life satisfaction and school adaptation. It suggests that age and gender do not influence life satisfaction and school adaptation.

In accordance with the set goal and tasks, Fani Karagkouni chooses to apply the survey as a method in her empirical research. A questionnaire with 65 questions was constructed. It consists of several parts:

1. Part A includes seven questions about the personal data of the participants (age, gender, special educational needs, type of special educational need, institution, length of life in an institution, school achievements).

2. Part B is the Huebner Multidimensional Student Life Satisfaction Scale (MSLSS) (Huebner, 1994).

3. Part C assesses school adjustment using two variables: school performance and a school belonging factor. This combination of variables is based on ideas from Birman and Ryerson Espino (2007).

A total of 248 students educated in Greek institutions participated in the empirical study, divided into two groups: the first was composed of 148 children with special educational needs, and the second - 100 children with typical development. The obtained results are carefully analyzed and presented in tables and figures.

The generalizations made by F. Karagkouni are a logical consequence of the obtained results. The analysis of the results of the conducted research does not prove the research hypothesis, namely that special educational needs influence the life satisfaction and school adaptation of children brought up in institutions.

The applied scientific contributions in the dissertation consist in conducting an original study of life satisfaction and school adaptation of children from institutions: children with special educational needs and with typical development. I accept the scientific contributions that correspond to the content of the dissertation work and conclude in the following:

1. On the basis of a theoretical analysis, modern concepts of life satisfaction and school adaptation in children deprived of parental care were interpreted.
2. A systematic review of contemporary views on life satisfaction and school adaptation in children with special educational needs from institutions is presented.
3. An original empirical study was carried out in Greece in the scientific field of the studied problem regarding the well-being and school adaptation of children brought up in institutions: in children with special needs and in children with typical development.
4. Age was found to have no effect on the life satisfaction or school adjustment of children from welfare homes.
5. Empirical evidence was obtained that gender does not influence the life satisfaction and school adaptation of children raised in social homes, outside of families.
6. It has been established that the presence of special educational needs and/or disabilities of children living in institutions have no effect on their satisfaction with life and their school adaptation.
7. It has been established that the duration of life in the institution has no influence on the life satisfaction and school adaptation of the children. Therefore, all children experience the social situation in the same way, regardless of how long they have been in the institution.
8. The results of the present study can be applied in the development of programs to improve the subjective well-being and school adaptation of children brought up in institutions.

The results of the research have significance for science and practice. They have theoretical implications for a deeper understanding of children's well-being and school adjustment. The results and generalizations could serve as a basis for the implementation of psychocorrective practices and healthcare strategies aimed at the harmonious mental development and health of the children of the children of the institutions.

Conclusion

The dissertation shows that the doctoral student Fani Karagkouni possesses in-depth theoretical knowledge and professional skills, demonstrating qualities and skills for independent conduct of scientific research.

Due to the above, I confidently give **my positive assessment** of the conducted research, presented by the above-reviewed dissertation work, abstract, achieved results and

contributions, and I propose to the honorable scientific jury to award the educational and scientific degree "doctor" to **Fani Karagkouni** in the field of higher education: Social, economic and legal sciences, professional direction Psychology, scientific specialty "Pedagogical and age psychology".

15.06.2024

Prepared the opinion:

/prof. Kirilka Tagareva, PhD /